

B A K E N S
Theorie voor beroepen in de uiterlijke verzorging

Cosmetische praktijk

Wim van der Straten

Vijfde druk

Syntax Media - Utrecht

© 2006 Uitgeverij Syntax Media, Utrecht

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voorzover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16b Auteurswet 1912 j° het Besluit van 20 juni 1974, Stb. 351, zoals gewijzigd bij Besluit van 23 augustus 1985, Stb. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp). Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.

ISBN 978 90 77423 18 9

NUR 185

www.syntaxmedia.nl

Ontwerp omslag: A-Graphics Design, Apeldoorn

Vormgeving: Henk Wittenberg, Vught

De eerste (1979) en de tweede druk (1985) van dit boek werden uitgegeven door Diana BV te Amsterdam.

Inhoud

Woord vooraf	V
Wegwijzer	VII
Inhoud	IX
Inleiding	1
1 Cosmetiek en de cosmetische praktijk	3
Over dit hoofdstuk	3
Wat leer je in dit hoofdstuk?	4
1 Begripsverklaringen	5
1.1. Cosmetiek	5
1.2. Cosmetics	7
1.3. Cosmetologie	7
Vragen en opdrachten	7
2 Waar hoort de cosmetiek thuis?	8
2.1 Het domein van der uiterlijke verzorging	8
2.2 De grenzen tussen vakgebieden	9
Vragen en opdrachten	9
3 Afbakening van het werkterrein van de cosmetiek	9
3.1 Wettelijke bepalingen	10
3.2 Medische, paramedische en perimedische beroepen	10
Vragen en opdrachten	11
4 De cosmetische praktijk	12
4.1 Benamingen	12
4.2 Wat is een schoonheidsspecialist?	13
4.3 Praktijk aan huis	13
Vragen en opdrachten	14
5 Beroepsethiek	15
5.1 Ethiek	15

5.2	Definities	16
	Vragen en opdrachten	16
6	Geschiedenis van de uiterlijke verzorging	17
6.1	Ontwikkelingen in de twintigste eeuw	17
6.2	Oosterse invloeden	18
	Vragen en opdrachten	19
7	Maatschappelijk belang	19
7.1	De cosmetiek in de samenleving	19
	Vragen en opdrachten	21
	Afsluiting	21
	Samenvatting	21
	Het volgende hoofdstuk	21
2	De preparatieve cosmetiek	22
	Over dit hoofdstuk	22
	Wat leer je in dit hoofdstuk?	25
1	Inleiding	26
1.1	Indeling	26
1.2	Nomenclatuur	26
1.3	Natuur- en scheikundige begrippen	27
1.4	Grondvormen	28
1.5	Aggregatietoestand	29
	Vragen en opdrachten	29
2	Vetten en oliën (lipiden)	29
2.1	Echte vetten	29
2.2	Vetchemie	30
2.3	Toepassing van vetten in cosmetische producten	32
2.4	Minerale vetten	32
	Vragen en opdrachten	34
3	Opnamevermogen van de huid voor stoffen	34
3.1	Transcutane resorptie	34
	Vragen en opdrachten	36
4	Cosmetische werkstoffen	36
4.1	Wat zijn werkstoffen?	36
4.2	Werkzame stoffen	37
	Vragen en opdrachten	37
5	Verzorgingsproducten	38
5.1	Indeling	38
5.2	Reinigende producten	38
5.3	Beschermende producten	40
5.4	Stimulerende producten	43
5.5	Producten voor bijzondere doeleinden	47

6	Make-upproducten	48
6.1	Make-up van de ogen	48
6.2	Make-up van de gezichtshuid	50
6.3	Make-up van de mond	51
6.4	make-upproducten voor de nagels	52
7	Woordenlijst van in cosmetische producten toegepaste stoffen en andere hulpstoffen	53
	Afsluiting	79
	Samenvatting	79
	Het volgende hoofdstuk	79
	Vragen en opdrachten	79
3	De cosmetische huiddiagnose	81
	Over dit hoofdstuk	81
	Wat leer je in dit hoofdstuk?	82
1	Omschrijving van de huiddiagnose	82
2	Doel van de huiddiagnose	83
3	Methodiek	84
3.1	Inspectie	84
3.2	Palpatie	88
3.3	Anamnese	91
4	Hulpmiddelen bij de diagnose	92
5	Het samenstellen van de huiddiagnose	94
6	Registratie van gegevens: de klantenkaart	96
	Huidanalyseformulier STIVAS-examen	99
	Afsluiting	100
	Samenvatting	100
	Het volgende hoofdstuk	101
	Vragen en opdrachten	101
4	Cosmetische behandelingen	102
	Over dit hoofdstuk	102
	Wat leer je in dit hoofdstuk?	105
1	Verantwoorde dienstverlening	105
2	Presentatie volgens de fasen van het behandelingsproces 107	
2.1	Kenschets	108
2.2	Oorzaken	108
2.3	Behandeling	109

2.4	Advies	109
3	Schema van een gezichtsbehandeling	110
3.1	Reiniging	110
3.2	Verzorging	111
3.3	Decoratie	113
4	Praktische uitvoering	114
4.1	Make-up	114
4.2	Ontharen en overige kortdurende behandelingen	120
4.3	Kuurbehandelingen	129
4.4	Hygiëne in de cosmetische praktijk	137
	Afsluiting	142
	Samenvatting	142
	Het volgende hoofdstuk	142
	Vragen en opdrachten	142
5	Cosmetische huidaspecten en huidafwijkingen (huidanomalieën)	144
	Over dit hoofdstuk	144
	Wat leer je in dit hoofdstuk?	146
1	Indeling van de huidafwijkingen en -ziekten	146
2	Afwijkingen van de bouw en/of functie van de talgklieren	148
2.1	De huidsoorten ingedeeld naar talgklieractiviteit en leeftijd	148
2.2	De jonge vette huid (seborroe)	150
2.3	De niet meer zo jonge droge huid (sebostase)	162
3	Afwijkingen van de bouw en/of functie van de zweetklieren	165
3.1	Hyperhidrosis	166
3.2	Smetuitslag (intertrigo)	168
4	Afwijkingen van de verhoorning van de huid	168
4.1	Eelt (callus)	169
4.2	Verhoornde haartzakjes (keratosis pilaris)	169
4.3	Gerstekorrels of hoornpareltjes (milia)	170
4.4	Schilfering	171
4.5	Visschubbenhuid (ichthyosis vulgaris)	172
4.6	Schilferuitslag (psoriasis vulgaris)	173
5	Afwijkingen van de bloedvaten of de bloedvoorziening van de huid	173
5.1	Tijdelijke verwijding van de huidcapillairen (erytheem)	174

5.2	Verbranding en bevrozing (erythema caloricum)	176
5.3	Zonnebrand (erythema solare)	178
5.4	Chronische verwijding van huidcapillairen	178
5.5	Tijdelijke vernauwing van huidcapillairen	183
5.6	Bloeduitstorting (hematoom)	184
5.7	Woekeringen van bloedvaten/bloedvat- gezwellen	184
6	Afwijkingen in de pigmentatie van de huid	185
6.1	(Zomer)sproeten (efeliden)	185
6.2	Moedervlekken (naevi pigmentosi)	186
6.3	Ouderdomspigmentvlekken (naevi pigmentosi seniles)	187
6.4	Levertvlekken (chloasma en chloasma gravidarum)	188
6.5	Pigmentvlekken door allergie (Berlockdermatitis)	189
6.6	Plaatselijke depigmentatie (vitiligo)	189
6.7	Ontbreken van pigment (albinisme)	190
7	Afwijkingen van de zenuwen in de huid	190
8	Degeneratieverschijnselen van de huid als gevolg van ouderworden en andere invloeden	191
8.1	Rimpels en plooien	192
8.2	Contourvervaging	194
8.3	De vochtarme huid	195
8.4	De atrofische huid	196
8.5	Kringen onder de ogen	197
8.6	Wallen onder de ogen	197
9	Nagelafwijkingen	198
10	Afwijkingen van de beharing	201
10.1	Haaruitval of kaalhoofdigheid (alopecia)	202
10.2	Overbeheading	203
	Afsluiting	204
	Samenvatting	204
	Het volgende hoofdstuk	204
	Vragen en opdrachten	204
6	Theorie van de massage	206
	Over dit hoofdstuk	206
	Wat leer je in dit hoofdstuk?	209
1	Manuele en apparatieve massage	209
2	Definitie en woordverklaring	209
3	Historische schets	210

4	Toepassingsgebieden van de massage	212
4.1	De medische massage	212
4.2	De cosmetische massage	213
4.3	De sportmassage	213
5	Massagemethoden binnen de cosmetiek	214
6	Algemene invloeden van de massage	216
6.1	Directe invloed	216
6.2	Indirecte invloed	217
7	Factoren die de massage beïnvloeden	219
8	Gezichtsmassage en lichaamsmassage	220
9	Indicaties en contra-indicaties voor massage	221
9.1	Indicaties	221
9.2	Contra-indicaties	222
10	De voorbehandeling	223
11	Het massagemiddel	223
12	Techniek, toepassingsgebied en werking van de klassieke handgrepen	224
12.1	Effleurage of strijking	225
12.2	Petrissage of kneding	226
12.3	Tapotement of klopping	228
12.4	Vibratie of beving	229
12.5	Intermitterend drukken	230
12.6	Frictie of verschuiving	231
13	Andere, niet-klassieke handgrepen	232
14	Gewrichtsoefeningen en spieroefeningen	233
14.1	Passieve gewrichtsoefeningen	233
14.2	Actieve gewrichtsoefeningen	234
14.3	Isometrische oefeningen	234
14.4	Isotonische oefeningen	234
15	Belangrijke regels	234
	Afsluiting	236
	Samenvatting	236
	Vragen en opdrachten	236
	Literatuur	239
	Register	240

Inleiding

De cosmetische praktijk is een veelomvattend gebied. De praktijk op theoretische wijze te omschrijven en te beschrijven, is om verschillende redenen een moeilijke zaak.

In de eerste plaats is de inventarisatie discutabel. Met betrekking tot de onderwerpen die zich in de grensgebieden met andere beroepsdisciplines bevinden, rijst de vraag tot hoever het betreffende onderwerp tot het werkgebied van de cosmetiek behoort. Extra moeilijk is het beschrijven van de cosmetische praktijk echter door de dikwijls smalle wetenschappelijke basis, die aan een aantal onderwerpen ten grondslag ligt, zeker in vergelijking met andere ook in de serie Bakens opgenomen leervakken, zoals anatomie en fysiologie. Dit bezwaar houdt onder meer in dat in sommige gevallen beweringen niet op wetenschappelijke wijze kunnen worden verklaard: ze berusten slechts op volgens algemene normen binnen het beroep aanvaarde opvattingen. Natuurlijk kunnen in deze gevallen naast een bepaalde omschrijving andere meningen worden gelegd, die alle even juist of onjuist zijn. Een nogal onbevredigende situatie, zeker voor een kritisch ingestelde leerling/cursist. Sterker nog: dit boek wil juist stimuleren dat de leerling/cursist zich ten opzichte van veel beweringen over cosmetiek kritisch opstelt.

Indien in een bronvermelding moet worden verwezen naar een reclametekst van een of andere advertentie, of naar een fabrikant of importeur, waarbij de commercie vanzelfsprekend meespeelt, dan moet – wél met respect overigens voor de zakelijke presentatie – het wetenschappelijke van het commerciële worden gescheiden, of anders gezegd: de waarheid uit de verpakking worden gehaald.

van warme omslagen (bij lichaamspakkingen kunnen dit wollen dekens zijn), ontstaat een broeiproces in het onderhuidse vetweefsel. Er treedt ontvochting en ontslakking op in dit weefsel, waardoor het in staat is vet af te staan.

Voor de gezichtsverzorging wordt gezuiverde paraffine gebruikt met een smeltpunt van ongeveer 40°C. Voor lichaamsverzorging kan paraffine met een hoger smeltpunt worden gebruikt (de paraffine dan wel dikker opbrengen).

Vragen en opdrachten

11. Wat zijn (echte)vetten?
12. Noem enkele plantaardige vetten die bij de bereiding van een cosmetisch product als vormgever kunnen worden gebruikt en noem enkele plantaardige vetten die tevens als biologisch actieve stof in een product kunnen worden verwerkt.
13. Waarvoor kunnen vetten worden gebruikt bij de bereiding van cosmetische producten?
14. Wat is lanoline?
15. Wat zijn lipoiden?
16. Wat zijn wassen?
17. Wat zijn minerale vetten?
18. Wat zijn esters?
19. Wat zijn lipiden?
20. Welke minerale vetten ken je en waaraan danken sommige hun reinigende eigenschappen?
21. Wat is de werking van een paraffinemasker op de huid?
22. Beschrijf de toepassing van een paraffinepakking.

3 OPNAMEVERMOGEN VAN DE HUID VOOR STOFFEN

3.1 Transcutane resorptie

Het opnemen van stoffen door de huid of transcutane resorptie werd besproken in *Baken De huid: bouw en functie*. Hier volgt een korte herhaling van belangrijke begrippen.

De huid kan op de volgende manieren stoffen opnemen: transepidermaal en transfolliculair.

**transepidermale
resorptie**
**transfolliculaire
resorptie**

- Transepidermale resorptie is de opname van stoffen via het gehele huidoppervlak;
- Transfolliculaire resorptie is de opname van stoffen via de afvoerbuisjes van de zweet- en talgklieren.

Adsorptie, absorptie en resorptie

In de transcutane resorptie onderscheidt men vier fasen:

- *Eerste fase*
Opname van het product (met de daarin aanwezige werkstoffen) door de huid tot en met de min of meer verhoornde dode cellagen van de huid (*adsorptie* en *absorptie*).
  - adsorberen = oppervlakkig, aan het huidoppervlak ‘aankleven’ (bijv. kruiden, toegepast in een verdamper);
  - absorberen = dieper in de huid tot de barrièrelaag van de huid doordringen (bijv. elastine, collagenen, placenta-extracten).

- *Tweede fase*
Resorptie van de werkstoffen in de levende cellagen. Dit kan transepidermaal en transfolliculair gebeuren. Aan de transepidermale resorptie is een grotere betekenis toe te schrijven dan aan de transfolliculaire resorptie, die via de afvoerbuisjes van de zweet- en talgklieren verloopt).
  - resorberen = is het opnemen van stoffen in de lichaamsvochten.

- *Derde fase*
De cosmetische werkstoffen nemen deel aan de stofwisselingsprocessen in de levende cellagen. De werkstoffen spelen hierbij als regel een katalytische rol. Een verantwoorde cosmetische werkstof is werkzaam tot en met deze derde fase.

- *Vierde fase*
De door de huid opgenomen stoffen worden via de lymf-bloedsomloop uit de huid afgevoerd. Afhankelijk van de aard der stoffen kunnen hierbij op andere plaatsen in het lichaam bijverschijnselen optreden, die in sommige gevallen nadelig zijn. Stoffen die de eigenschap vertonen tot en met deze vierde fase werkzaam te zijn, mogen niet in cosmetische producten zijn verwerkt.

Factoren die het opnamevermogen van de huid beïnvloeden

Het opnamevermogen van de huid is afhankelijk van:

- de biochemische eigenschappen van de lagen van de opperhuid;
- de temperatuur van de huid;
- de chemische eigenschappen van de contactsubstantie
- de tijdsduur van inwerking der stoffen op de huid;

of verkeerde diagnose stelt, behandelt als gevolg daarvan verkeerd. En een verkeerde behandeling kan uiteindelijk neerkomen op mishandeling!

Voor het examen

De volgende begrippen en onderwerpen komen in de exameneisen voor.

Begrippen die in het examen aan de orde kunnen komen

- doel van de huiddiagnose
- methoden om de diagnose te stellen, te weten:
  - inspectie
  - palpatie
  - anamnese
- hulpmiddelen bij diagnosestelling:
  - dermografie
  - diascopie
- registratie van gegevens met behulp van klantenkaart

Wat leer je in dit hoofdstuk?

Als je dit hoofdstuk hebt bestudeerd, weet je het volgende:

- de begrippen die betrekking hebben op de huiddiagnose;
- hoe je een huiddiagnose maakt;
- hoe je een klantenkaart gebruikt.

1 OMSCHRIJVING VAN DE HUIDDIAGNOSE

Wanneer een nieuwe cliënt de praktijk binnenkomt, heeft de schoonheidsspecialist als eerste taak zich een gedegen oordeel te vormen over de huidgesteldheid en huideigenschappen van die persoon. Dat oordeel berust op gegevens, die worden verzameld door de huid te bekijken en te betasten, en door de cliënt vragen te stellen.

huiddiagnose

In de wereld van de cosmetiek noemt men deze eerste, onmisbare fase ook wel: het stellen van de huiddiagnose. De definitie van de huiddiagnose luidt als volgt: *inventarisatie en beoordeling van de persoonsgebonden eigenschappen en gesteldheden van de huid.*

Enkele opmerkingen over het gebruik van het woord *diagnose* zijn hier op hun plaats. Het is een van de vele termen die door het vakgebied van de cosmetiek zijn overgenomen uit de

medische woordenschat. Dat de ene beroepsgroep termen 'leent' van een andere beroepsgroep is gebruikelijk, zeker als er tussen die beroepsgroepen raakvlakken bestaan. Vervelend is wel dat de geleende begrippen vaak niet in hun eigenlijke betekenis worden gebruikt. Daardoor kan begripsvervaging en begripsverwarring ontstaan.

Dit is het geval met de term *diagnose*. De eigenlijke, medische betekenis is namelijk: *de vaststelling van een ziekte op grond van waargenomen verschijnselen*.

In de cosmetiek – en in dit boek – heeft *diagnose* die betekenis dus niet. Het kan en mag die betekenis ook niet hebben, want de schoonheidsspecialist kan en mag zich nu eenmaal niet op het terrein van de ziekten begeven. Strikt genomen is het stellen van een (huid)diagnose een vorm van medisch handelen, en als zodanig voorbehouden aan de (huid)arts.

Hoewel de huiddiagnose eigenlijk geen diagnose mag heten, komt de term hier en elders in het boek telkens terug. Het is namelijk een gangbaar begrip geworden; iedereen in het vakgebied is ermee vertrouwd. Het wordt dan ook door de STIVAS als examenterm gehanteerd.

diagnose

2 DOEL VAN DE HUIDDIAGNOSE

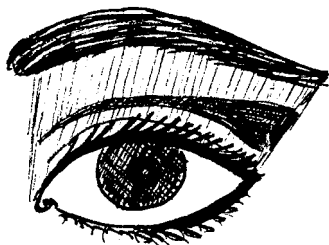
In de cosmetische praktijk is het stellen van een goede huiddiagnose van het grootste belang. Waarom dat zo belangrijk is, blijkt vanzelf als we nagaan waarvoor de diagnose in de praktijk dient.

Het hoofddoel van de huiddiagnose is de schoonheidsspecialist in staat te stellen *effectief* te werken. Met een goede diagnose als uitgangspunt, is de schoonheidsspecialist in staat tot:

- het geven van een gerichte, op maat gesneden cosmetische behandeling;
- het geven van de juiste adviezen, en het doen van de juiste aanbevelingen voor aanschaf en gebruik van cosmetische producten;
- het vormen van een oordeel over de resultaten van praktijkbehandeling of zelfverzorging op langere termijn.

De huiddiagnose vormt in feite de basis voor alle belangrijke werkzaamheden in de cosmetische praktijk van de schoonheidsspecialist.

Is de diagnose goed, en heeft de schoonheidsspecialist dus alle benodigde gegevens op een rijtje, dan is daarmee ook de basis gelegd voor goed werk – en een goed resultaat. Is de diagnose

Afbeelding 4.2
Oogmake-up, schematische voorstelling.

bolle ogen

– *bolle ogen:*

Om bolle ogen minder bol te laten lijken is het goed het ooglid met een donkere, niet-glimmende oogschaduw te bewerken en deze naar boven toe te laten vervagen. Maak nooit een te ronde wenkbrauw. Breng onder een te zware wenkbrauw een iets lichtere tint oogschaduw aan, eventueel glanzend. Verleng met eyeliner het oog aan de buitenzijde (breder aanzetten). Doe bij grote ogen geen of weinig mascara op de punten van de wimpers.

lichte en grote ogen

– *lichte en grote ogen:*

Breng een zeer lichte oogmake-up aan met weinig kajal of eyeliner. Kies een zachte oogschaduw, iets donkerder in de plooi van het bovenste ooglid. Omrand de binnenzijde van het oog met wit of heel licht metallic potlood.

te kleine ogen

– *te kleine ogen:*

Breng een lichte, glanzende oogschaduw aan op het ooglid en een donkere oogschaduw in de oogplooi. Breng een niet te donkere kajal of eyeliner aan over de gehele lengte van het bovenste ooglid maar op het onderste ooglid aan de buitenkant ongeveer een lengte van 1,5 mm. Maak de wenkbrauwen niet te zwaar.

diepliggende ogen

– *diepliggende ogen:*

Breng bij totaal diepliggende ogen een lichte oogschaduw aan van wimper tot wenkbrauw, en een lichte eyeliner. Maak de wimpers niet te donker en doe een iets donkere poeder onder het oog. Maak fijne, dunne wenkbrauwen.

overhangende oogleden

– *overhangende oogleden:*

Breng een middenkleur oogschaduw aan over het gehele ooglid van wimper tot wenkbrauw. Breng met een donkere kleur een arcadeboog aan boven de natuurlijke arcadeboog en laat die aan beide zijden vervagen. Breng de eyeliner vlak langs de oogharen op. Het overhangende ooglid vraagt om een duidelijke wenkbrauw.

neerwaartse ooghoeken

– *neerwaartse ooghoeken:*

Bij neerwaartse ooghoeken laten we de wenkbrauwen sterk oplopen. Breng lichte oogschaduw aan onder de wenkbrauw

om hem hoger te laten lijken. Trek de kajal of eyeliner goed naar buiten toe door, iets olopemd om de hoek op te trekken. Breng in de ooghoeken op de punten naar de buitenkant geheel mascara aan.

– *kringen onder de ogen:*

Bij kringen onder de ogen is het goed daar een lichtere fond te teint te gebruiken dan op de rest van het gezicht. Ook kan een camouflageproduct gebruikt worden met daaroverheen de foundation. Probeer de aandacht af te leiden met een felle kleur oogschaduw en maak een duidelijke wenkbrauw.

– *wallen onder de ogen:*

Op het dikke gedeelte wordt een donkere camouflagecrème opgebracht en op de scherpe kneep eronder een lichte tint die naar beneden wordt uitgewerkt. Breng een eyeliner aan boven en onder in de binnenhoek.

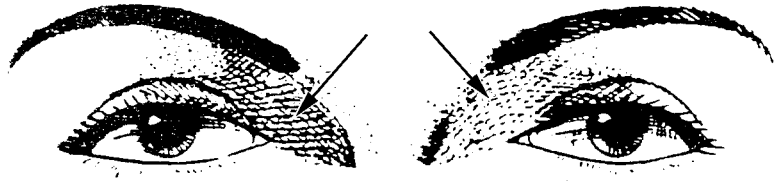
– *te ver uit elkaar staande ogen:*

We spreken hiervan, als de ruimte tussen de ogen groter is dan de plaats die een oog inneemt. Lijn het bovenste ooglid in zonder het naar buiten te verlengen. Laat een donkere schaduw op het bovenste ooglid en naar de neus vervagen. Zet het begin van de wenkbrauwen met een potlood aan om deze dicht bij elkaar te brengen.

kringen onder de ogen

wallen onder de ogen

**te ver uit elkaar
staande ogen**

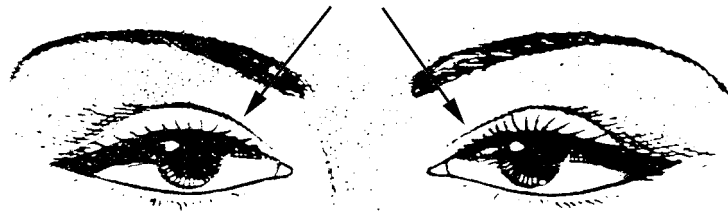

Afbeelding 4.3
Oogmake-up bij te ver uit elkaar staande ogen.

– *te dicht bij elkaar staande ogen:*

Hiervan is sprake als de ruimte tussen de ogen minder is dan de plaats die een oog inneemt. Verleng de ogen naar buiten met kajal of eyeliner. Laat een lichte oogschaduw op het bovenste ooglid naar de neus vervagen. De wenkbrauwen moeten bij het begin geëpileerd worden om ze iets uit elkaar te brengen.

**te dicht bij elkaar
staande ogen**

Afbeelding 4.4
Oogmake-up bij te dicht bij elkaar staande ogen.

seborrhoea sicca

bij een primair huiddefect, zoals *seborrhoea sicca*. Een seborrhoea sicca berust in de eerste plaats op een overmatige functie van de talgklieren, maar daarbij doet zich tevens een abnormale verhoorning voor. De aandoening kan daarom zowel bij de afwijkingen van de talgklierfunctie als bij de afwijkingen in de verhoorning worden ingedeeld.

**peeling-
behandelingen
lysingbehandelingen**

- *Behandeling*

Voor een schilferende huid zijn peeling- of lysingbehandelingen aanbevolen. Is de schilfering een gevolg van een huidziekte, dan is cosmetische behandeling niet toegestaan. Dat geldt bijvoorbeeld voor schilfering die samenhangt met de huidziekten *ichthyosis vulgaris* en *psoriasis vulgaris*; twee aandoeningen die in de navolgende paragrafen kort worden behandeld.

- *Advies*

Voor thuisgebruik komen cosmeticaproducten met vet- en vochtregulerende werking in aanmerking en crèmes of zalven die vitamine A-zuren bevatten.

4.5 Visschubbenhuid (*ichthyosis vulgaris*)

**visschubben-
huid
ichthyosis vulgaris**

- *Kenschets*

De naam van deze verhoorningsafwijking is veelzeggend. Ze veroorzaakt namelijk een grove schubvorming van de huid. Die schubvorming kan op ieder deel van de lichaamshuid worden aangetroffen. Alleen de handpalmen en voetzolen blijven gevrijwaard. De intensiteit van de verschijnselen is veelal seizoensbepaald. In de zomer doen ze zich in mindere mate voor dan in de winter. Het is niet besmettelijk. Het is niet te genezen.

- *Oorzaken*

Het gaat om een aangeboren afwijking, waarvan de precieze oorzaak vooralsnog onbekend is.

- *Behandeling*

Het is niet aan de schoonheidsspecialist om deze huidziekte te behandelen, dat is aan de medici. Tot dusverre is de kwaal ongeneeslijk gebleken. Door middel van medicatie kan de dermatoloog proberen de verschijnselen te verzachten, eventueel in samenwerking met een schoonheidsspecialist die vochtbehandelingen geeft.

- *Advies*

Wat de schoonheidsspecialist aan advies kan geven, kan alleen hetzelfde zijn wat ook de dermatoloog zal adviseren: het vermijden van huidontvetting, en het in goede conditie houden van de hoornlaag (d.m.v. zeebaden, vochtbehandelingen, toepassing van hydraterende producten met huidvitaminen).

4.6 Schilferuitslag (*psoriasis vulgaris*)

- *Kenschets*

Psoriasis is het gevolg van een al te sterke celdeling van de basale-cellenlaag. Kenmerkend is een schilferende, droge uitslag. Deze kan de gedaante hebben van scherp afgebakende rode plekken, die bedekt zijn met zilverkleurige schubjes. Zulke plekken worden het vaakst aangetroffen op de ellebogen, de knieën en de zitbeenomgeving. Ook de behaarde hoofdhuid is een voorkeurplaats.

Het kan behoorlijk jeuken en het is niet besmettelijk.

- *Oorzaken*

Psoriasis is een erfelijk bepaalde huidziekte. De oorzaak is onbekend. Mogelijk speelt de psychische gesteldheid een rol.

- *Behandeling*

Een behandeling die genezing brengt, bestaat nog niet. Combinaties van kuren en medicatie kunnen tijdelijk effect hebben. Deze kuren bestaan uit zoutwaterbaden en PUVA-bestralingen.

psoriasis

5 AFWIJINGEN VAN DE BLOEDVATEN OF DE BLOEDVOORZIENING VAN DE HUID

De afwijkingen in de bloedvoorziening van de huid kan men als volgt indelen:

- afwijkingen die berusten op *tijdelijke verwijding* van de huidcapillairen (*erytheem*);
- afwijkingen die berusten op de *chronische verwijding* van huidcapillairen of (*teleangiëctasieën*);
- afwijkingen die berusten op *tijdelijke vernauwingen* van de huidcapillairen (*perniosis*);
- bloeditstoringen (*hematomen*);
- woekeringen van bloedvaten (vaatgezwollen of *haemangiomata*).

Afbeelding 6.2
Effleurage of strijking.

fleurages hebben een ontspannende werking. Een indirect effect van psychische en/of reflectorische oorsprong.

- Rustige en intensief uitgevoerde effleurages in de richting van het centrum van het lichaam bevorderen de afvoer van aderlijk bloed en lymfe. Dit directe effect is mechanisch verklaarbaar en komt tot stand door een zuig-drukwerking op de bloed- en lymfevaten.
- Stevige en voorzichtig uitgevoerde strijkingen bevorderen de afstoting van verhoorde opperhuidcellen. Een directe, mechanische uitwerking van de massagehandgreep.

12.2 Petrissage of kneding

a Techniek

- petrissage** Petrissage is een ritmische uitoefening van druk op spieren of
kneding vetweefsel. Men onderscheidt:
- **vlak kneden** – *vlak kneden*, waarbij het weefsel wordt geduwd tegen een onderlaag;
  - **omvattend kneden** – *omvattend kneden*, waarbij het weefsel wordt opgenomen en in de handen wordt uitgekneed.

Evenals de effleurages kunnen de petrissages met één hand of met beide handen worden uitgevoerd. Voor het geven van vlakke knedingen zijn van de hand de duimmuis, de duim, de vlakke vingers of de handwortel geschikt. Omvattende knedingen zijn uitvoerbaar met de gehele hand, met beide handen gelijktijdig of met delen van een hand, bijvoorbeeld met duim en vingers.

Afbeelding 6.3
Petrissage of kneding.

Gelet op de *richting* van de handgreep, zijn er vier soorten petrissages te onderscheiden:

- lengteknedingen;
- dwarsknedingen;
- cirkelvormige knedingen;
- parallelknedingen.

lengteknedingen
dwarsknedingen
cirkelvormige
knedingen
parallelknedingen

Afhankelijk van het beoogde doel kan de uitvoering van een petrissage verschillen in tempo en kracht. Hoewel de handgreep per definitie de grootste dieptewerking heeft, is ook een luchtige behandeling mogelijk.

b Toepassing voor gezichtsmassage of lichaamsmassage

Bij *gezichtsmassages* zijn er verschillende toepassingen mogelijk:

- roterende bewegingen met een gebogen vinger tegen de duim als tegendruk (oppositieele druk);
- gebogen vinger met druk tegen de duim als tegendruk;
- gelijktijdige bewegingen waarbij afwisselend de vingers van de ene hand tegendruk geven aan de duim van de andere hand;
- kneedbewegingen tussen duim en vingertoppen waarbij de huid terugveert.

oppositieele druk

Bij *lichaamsmassages* zijn er verschillende toepassingen mogelijk:

- knedingen die met de handen parallel naast elkaar worden uitgevoerd, maar in tegengestelde richting werken; wordt vooral op die plaatsen toegepast waar veel vetweefsel is (panniculose);
- vingerknedingen uit te voeren op de spierranden, bijvoorbeeld in de nek, monnikskapspier;
- ‘walken’ of spierrollen; wordt uitsluitend op de armen en de benen (extremiteten) toegepast;

walken/spierrollen

Hierbij wordt met beide handen ter weerszijden van arm of been een druk op de spieren uitgeoefend. Door de handen tegengesteld aan elkaar te laten werken, ontstaat er een rollende beweging. Deze greep werkt vooral ontspannend en kan goed worden gebruikt bij spierpijn.

- eenhandige lengteknedingen, uitgevoerd met de duim en/of duimmuis met de rest van de hand als tegendruk.

c Effecten

Petrissages werken in op spier- en vetweefsel.

- Een krachtig en rustig uitgevoerde petrissage bevordert de vochtafvoer uit het weefsel (dehydraterende werking). In-direct effect, reflectorisch en biochemisch verklaarbaar.